

GHID METODOLOGIC DE ELABORARE
A TEZEI DE DOCTORAT
PENTRU DOMENIUL ȘTIINȚELOR ECONOMICE

Autori:
Directorul Școlii Doctorale: Eugenia FEURAȘ, dr. hab., prof. univ.
Consultant CNAA: Victoria GANEA , dr. conf. univ.

Chișinău, 2012

CUPRINS

Introducere	3
1. SELECTAREA TEMEI TEZEI DE DOCTORAT ȘI A TRAIECTORIEI DE CERCETARE	4
1.1. Selectarea temei tezei de doctorat: criteriile și modalități	4
1.2. Traiectoria elaborării tezei de doctorat	7
1.3. Elaborarea variantei inițiale a planului tezei de doctorat	9
2. METODOLOGIA ELABORĂRII TEZEI DE DOCTORAT	10
2.1. Documentarea bibliografică și elaborarea sintezei bibliografice	10
2.2. Identificarea problemei de cercetare și lansarea ipotezei de lucru	12
2.3. Selectarea caracterului investigației și a metodelor de cercetare	13
3. STRUCTURAREA ȘI REDACTAREA TEZEI DE DOCTORAT	15
3.1. Componentele-cheie ale tezei de doctorat model	15
3.2. Redactarea tezei de doctorat	19
4. PUBLICAREA REZULTATELOR ȘTIINȚIFICE OBȚINUTE ÎN CADRUL ELABORĂRII TEZEI DE DOCTORAT	19
5. SUSȚINEREA TEZEI DE DOCTORAT: ETAPE ȘI CRITERII DE EVALUARE	21
5.1. Evaluarea tezei în cadrul catedrei de specialitate	22
5.2. Evaluarea tezei în cadrul Seminarului Științific de Profil	24
5.3. Regulile expunerii orale a rezultatelor cercetării	25
5.4. Elaborarea dosarului aferent tezei de doctorat.....	26
6. ANEXE	
6.1. Restricțiile și riscurile elaborării tezei de doctorat	
6.2. Topul mondial al revistelor de referință în domeniul științelor economice	
Bibliografie	30

INTRODUCERE

Prezentul ghid practic este adresat doctoranzilor din domeniul științelor economice. El are menirea de a le acorda ajutorul necesar pentru elaborarea eficientă a tezei de doctorat. În vederea realizării acestui scop, ghidul oferă răspuns la întrebările care pot să apară pe parcurs în fiecare etapă de investigare științifică, ceea ce asigură protejarea de eventualele erori. Totodată, el conține informații cu privire la succesiunea procedurilor necesare a fi urmate în procesul elaborării tezei de doctorat – începând cu formularea temei de cercetare și finalizând cu obținerea gradului de doctor în economie.

Teza de doctorat reprezintă o lucrare care denotă aptitudinea unei persoane de a efectua o cercetare, de a aplica anumite procedee de investigație și a contribui cu o valoare adăugată la tezaurul cunoașterii, analizei și creației.

Indiferent de tematica tezei, ea trebuie să fie elaborată conform anumitor reguli și proceduri metodologice. Dacă cercetătorul nu urmează normele de cercetare științifică, el benevol se plasează în afara comunității științifice, care îl conține ca pe un diletant cu care nu face a pierde timp în discuții și polemizări. Cunoașterea și aplicarea normelor metodologice este necesară la toate etapele procesului de cercetare: lansarea ipotezei științifice, elaborarea sintezei bibliografice, colectarea datelor primare, prelucrarea și analiza datelor colectate, efectuarea sintezelor teoretice și testarea rezultatelor științifice obținute.

În procesul de elaborare a tezei de doctorat, obligatoriu se va respecta Legea privind dreptul de autor, în special articolul 28. În cazul nerespectării, se anulează diploma persoanei care a obținut gradul științific prin fraudă, plagiat, falsuri sau prin alte acțiuni incompatibile cu prevederile legislației în vigoare, iar pretendentul la grad științific și instituția ce a prezentat dosarul în cauză sunt sancționați conform legislației în vigoare.

De asemenea, se cer a fi respectate anumite reguli instituționale: de înscriere și admitere la doctorat, de îndeplinire a planului de studii aprofundate, de susținere a referatelor științifice și a examenelor de doctorat, de susținere a tezei la nivel de catedră, seminar științific de profil, consiliu științific specializat, de obținere a gradului științific de doctor în economie.

Orice teză de doctorat de calitate necesită un volum enorm de muncă, însă nu totdeauna valoarea unei teze este proporțională cu munca depusă de doctorand: sunt cazuri când anii de muncă asiduă se soldează cu o teză de calitate mediocră sau când se renunță la finalizarea tezei. Ca urmare, este o eroare de a se lansa în elaborarea tezei de doctorat fără a poseda un nivel suficient de cunoștințe și aptitudini, fără motivații de a finaliza cercetarea, fără anumite experiențe anterioare de cercetare, în primul rând în cadrul studiilor de masterat.

Este irațional a se angaja în elaborarea unei teze de doctorat pe motivul lipsei unui loc de muncă, al plictiselii sau al frustrării. Pot reuși doar acei doctoranzi care satisfac, simultan, mai multe condiții: consacră timpul în exclusivitate lucrului asupra tezei, posedă capacități creative, de gândire logică, de scriere, de discurs științific, de găsim rapidă a informațiilor necesare investigației, au voința și tenacitatea de a depăși dificultățile și obstacolele în calea obținerii gradului științific de doctor în economie.

Deoarece elaborarea unei teze de doctorat este un lucru dificil, atât pentru persoana care o elaborează, cât și pentru anturajul său familial și amical, recomandăm ca, înainte de a vă lansa în procesul de elaborare a unei teze de doctorat, să vă autotestați, răspunzând la întrebările chestionarului din anexa 1.

I. SELECTAREA TEMEI TEZEI DE DOCTORAT ȘI A TRAIECTORIEI DE CERCETARE

1.1. Selectarea temei tezei de doctorat: criterii și modalități

Punctul de pornire al tezei de doctorat îl reprezintă selectarea temei de cercetare. La mod general, este rațional ca ea să rezulte din tema tezei de master, care, la rândul său, rezultă din tema tezei de licență. O asemenea strategie economisește mult din timpul dedicat conștientizării problemei de cercetare, documentării bibliografice și colectării datelor necesare.

O temă de doctorat trebuie să fie selectată în corespundere cu următoarele criterii:

<i>Corespunderea tematicii specialității științifice</i>

În Republica Moldova, studiile de doctorat în domeniul economic sunt organizate la următoarele specialități științifice:

- 08.00.01 – Economie politică; doctrine economice;
- 08.00.05 – Economie și management (în ramură);
- 08.00.06 – Marketing; logistică;
- 08.00.10 – Finanțe; monedă; credit;
- 08.00.11 – Statistică economică;
- 08.00.12 – Contabilitate; audit; analiza economică;
- 08.00.13 – Metode economico-matematice;
- 08.00.14 – Economie mondială; relații economice internaționale.

***Posedarea aptitudinilor
necesare domeniului ales***

Doctorandul trebuie nu doar să cunoască bine cercul de autori preocupați de problematica de cercetare aleasă și publicațiile recente din periodicele de specialitate (autohtone și străine), dar și să posede, în plus la cunoștințele economice specializate, cunoștințe din domenii științifice complementare. Pentru doctoranzii în științe economice acestea sunt matematica, dreptul, politologia, sociologia, istoria economică, filozofia, psihologia. Acest moment este deosebit de important pentru cercetările cu conținut interdisciplinar.

Posibilitatea documentării directe

Cu cât tema este de ordin mai general, cu atât accesul la informație este mai facil. Și invers, temele înguste necesită informație foarte specifică, deseori inexistentă, care poate fi obținută doar pe calea observării, interviuării, anchetării sau experimentării. Ca urmare, selectarea temei fără suport informațional sigur devine riscantă.

***Posibilitatea realizării în termeni necesari
și cu mijloace financiare disponibile***

Posibilitatea finalizării cercetării în timp util depinde atât de experiența de cercetare, cât și de factori exogeni, cum ar fi posibilitățile de experimentare și verificare a concluziilor. Factor restrictiv este, de asemenea, costul obținerii informațiilor din diverse entități sau din cercetările efectuate pe teren.

Dacă experiența de cercetare este ne semnificativă, tema de cercetare poate fi selectată prin metoda selecției raționale sau prin metoda selecției creative.

Metoda selecției raționale presupune utilizarea următoarelor procedee:

- ***Monitoringul surselor bibliografice.*** Sursele bibliografice, necesar a fi examinate, sunt articolele și revistele de specialitate, rapoartele științifice și monografiile. O importanță deosebită are tematica celor mai recente conferințe și recenziile asupra unor studii, în care sunt identificate problemele rămase nesoluționate.
- ***Examinarea temelor de cercetare executate anterior.*** Este rațional să fie examinate temele realizate anterior (site-ul CNAA și al Bibliotecii Naționale a Moldovei) și, din totalitatea lor, să fie selectată una care prezintă un interes deosebit sau este mai slab investigată. Prin aplicarea propriei viziuni asupra obiectului de cercetare tema poate fi reformulată, prezentând, astfel, o abordare personalizată a problemei existente. Tematica tezelor executate și în curs de executare poate fi găsită pe adresele: <http://www.cnaa.md>; <http://www.fet.abes.fr>; <http://sudoc.abes.fr>; www.dissercat.com/ .

- **Recurgerea la consultanța cercetătorilor experimentați și a conducătorului științific.** Dacă conducătorul științific propune o temă concretă, aceasta este o variantă bună pentru cazul în care viitoarea investigație științifică se va încadra într-o cercetare colectivă. Dar asemenea variantă comportă și unele riscuri: fie că tema propusă reprezintă un obiect de curiozitate de moment al conducătorului științific, fie că ea nu se încadrează în interesele de cercetare ale doctorandului. Dacă mai mulți potențiali conducători refuză a fi conducători la tema selectată de doctorand, este cazul a se gândi asupra selectării altei teme de cercetare.

Metoda selecției creative operează cu alte procedee:

- **Utilizarea „caietului de idei”.** Toate ideile și sugestiile rezultate din reflecții asupra posibilei teme de cercetare se cer a fi notate pentru ca, ulterior, ele să fie grupate, analizate, selectate sau respinse.
- **Construirea „arborelui de idei”.** Alegerea temei începe cu o formulare foarte generală și vagă. Ulterior, ea se descompune în idei mai concrete și înguste, după cum tulpina unui arbore se prelungește prin multitudinea crengilor sale. Fiecare ramificație de idei se cere notată și analizată pentru a o alege pe aceea care va prezenta cea mai bună variantă de formulare a temei de cercetare.
- **Utilizarea brainstorming-ului** presupune recurgerea la ajutorul celor care îl pot acorda. Toate propunerile se înregistrează în baza a două reguli: nicio propunere nu trebuie supusă criticii până când nu sunt obținute toate propunerile posibile; orice propunere, oricât de stranie ar fi, se cere a fi analizată împreună cu altele. Din propunerile analizate, sau din recombinarea lor, poate fi formulată o temă interesantă de cercetare.

Denumirea temei trebuie să conțină două elemente principale: obiectul cercetării și scopul cercetării.

Obiectul cercetării îl reprezintă **problema de cercetare**, care va fi analizată în subcapitolul 2.2. **Scopul cercetării** este exprimarea explicită a finalității demersului științific care va fi întreprins.

Denumirea temei nu trebuie să fie abstractă. A defini tema „Problemele șomajului și căile reducerii lui” va fi o greșală metodologică. Se cer specificate limitele teritoriale (întregul teritoriu al Republicii Moldova, regiunile sudice sau municipiul Chișinău), temporale (la moment, pe parcursul ultimilor 10 ani sau viitorilor 5 ani), sau categoriile concrete de indivizi

(persoanele tinere, persoanele aflate în șomaj structural sau persoanele cu dezabilități). Aceasta va permite identificarea unor obiecte concrete de cercetare.

Denumirea temei nu trebuie să conțină mai multe nivele de cercetare, ca, de exemplu, „*Economia țărilor ex-socialiste. Cazul Republicii Moldova. Efectele proceselor migratorii*”. În acest caz va exista un nivel mai slab cercetat, ceea ce va provoca critici din partea referenților și participanților la discuții.

Tema se cere formulată corect și sub aspect stilistic, numărul cuvintelor în denumire încadrându-se în limita 5 – 12 cuvinte.

Temele selectate se discută și se aprobă la ședințele catedrei, consiliului coordonator al școlii doctorale (consiliului facultății) și ale senatului instituției de învățământ superior (consiliului științific al instituțiilor de cercetare științifică).

În timpul studiilor de doctorat, doctorandul poate solicita schimbarea temei tezei o singură dată, dar nu mai târziu de un an până la susținerea tezei. Schimbarea temei nu implică modificarea duratei studiilor de doctorat.

1.2. Traectoria elaborării tezei de doctorat

Procesul de cercetare științifică în domeniul economic presupune parcurgerea următoarelor etape de investigație, aprobate de către comunitatea științifică: formularea temei și planificarea procesului de cercetare științifică → documentarea și elaborarea sintezei bibliografice → delimitarea problemei de cercetare și lansarea ipotezei de lucru → alegerea strategiilor metodologice de cercetare → obținerea accesului la informații → selectarea modalităților de colectare a datelor → prelucrarea, analiza și interpretarea datelor prin utilizarea metodelor calitative și cantitative → redactarea tezei → susținerea tezei de doctorat. Toate aceste etape cer eforturi mentale și temporale.

Experiența denotă că acei doctoranzi care nu-și prețuiesc timpul nu-și vor finaliza teza, acei care planifică timpul neglijent se vor confrunța cu „insuficiențe” de timp și că doar acei care se supun unei discipline temporale riguroase vor avea șansa de a finaliza cercetarea în timpul stabilit. Ca urmare, trasarea graficului elaborării tezei de doctorat devine o etapă extrem de importantă, care ajută la delimitarea câmpului temporal al cercetării și la mobilizarea doctorandului spre o activitate ritmică și de calitate.

Pentru elaborarea graficului menționat nu există un standard obligatoriu, dat fiind faptul că procedurile de cercetare sunt specifice temei de cercetare. Procedurile concrete pot fi reflectate în locul sau deopotrivă cu cele standard, în funcție de caracterul și importanța lor pentru cercetare. Succesiunea etapelor la fel nu este una rigidă, iar unele activități, ce figurează

ca etape, pot fi recomandate pe întregul parcurs al cercetării (de exemplu, documentarea bibliografică, colectarea de date).

În realitate, sunt rare cazurile când graficul cercetării se realizează strict în termenele prevăzute, deoarece pe parcurs pot interveni o multitudine de factori imprevizibili. Ca urmare, devine necesară precizarea și completarea graficului, pentru a spori randamentul de lucru și a reduce timpul alocat activităților minore.

Timpul prevăzut pentru elaborarea tezei de doctorat comportă, anual, 11 luni de muncă asidue, sau 33 de luni pe parcursul a 3 ani. O variantă de planificare a timpului pe diferite activități de cercetare poate fi *modelul Hant* al realizării în timp a scopurilor trasate (tab. 1).

Tabelul 1

Graficul elaborării tezei de doctorat în baza tabelului Hant

Procedura necesară a fi îndeplinită	Anul I			Anul II			Anul III		
	trim. I	trim. II	trim. III-IV	trim. I	trim. II	trim. III-IV	trim. I	trim. II	trim. III-IV
Selectarea direcției de cercetare și formularea temei tezei									
Elaborarea variantei inițiale a planului tezei									
Documentarea bibliografică și elaborarea sintezei bibliografice (capitolul I)									
Determinarea problemei și ipotezei de cercetare									
Selectarea metodelor de cercetare									
Determinarea tipului informațiilor necesare și a surselor obținerii lor									
Aprecierea eșantionului necesar și organizarea colectării datelor primare									
Introducerea datelor în calculator și analiza lor									
Interpretarea rezultatelor obținute									
Scrierea capitolelor II și III									
Transmiterea materialului conducătorului științific									
Introducerea corectivelor									
Redactarea finală a textului									
Prezentarea tezei de doctorat pentru susținere									

O economisire substanțială a timpului asigură buna utilizare a calculatorului, care devine „prietenul” cel mai fidel al doctorandului pe întreaga durată a elaborării tezei, ajutând la: familiarizarea cu temele susținute și în curs de elaborare, documentarea bibliografică, colectarea

datelor în unele cazuri, prelucrarea și analiza datelor, scrierea și redactarea textului tezei, comunicarea on-line cu conducătorul științific și cu alți doctoranzi, cu instituții și organizații.

Ca urmare, în caz de existență a unor lacune în utilizarea eficientă a calculatorului, devine rațional a consacra 1 - 2 săptămâni autoperfecționării în acest domeniu. Este tocmai cazul când, pentru a câștiga în timp pentru cercetare, se cere a cheltui ceva timp pentru instruirea informatică.

Important este de a dubla totalitatea informațiilor ce țin de cercetare pe SD-discuri, stick-uri sau pe alte calculatoare, pentru a salva datele și rezultatele investigației de viruși, în caz de pierderi sau furturi de informații sau de defectare a calculatorului.

Nu mai puțin importantă este crearea unui sistem riguros de clasificare a documentelor electronice cu referință la teză. Mapele și fișierele create pentru fiecare capitol și, în interior, pe fiecare subcapitol al planului elaborat, se cer a fi denumite cu titluri sau sisteme de codificare explicite. Dacă documentele create se vor schimba pe parcurs, ele se cer a fi datate, pentru a permite autoclasarea lor în mod cronologic (de exemplu, Planul tezei 5.12.11.doc).

1.3. Elaborarea variantei inițiale a planului tezei de doctorat

Pornind de la scopul cercetării, formulat sub forma unei întrebări de ordin general, care indică finalitatea cercetării, se formulează întrebări mai concrete, care constituie materie primă pentru formularea obiectivelor cercetării. Aceste obiective fixează ținte intermediare și presupun obținerea unor caracteristici cantitative și calitative ale rezultatului științific preconizat. Ele se formulează foarte concis, formând baza planului tezei de doctorat.

Planul tezei de doctorat conține următoarele compartimente:

- Introducere
- Capitolul 1, cu cel puțin două subcapitole
- Capitolul 2, cu cel puțin două subcapitole
- Capitolul 3, cu cel puțin două subcapitole
- Concluzii generale și recomandări
- Bibliografie
- Anexe.

Cerințele de bază față de un plan-model sunt următoarele:

- *Integritatea planului.* Problema de cercetare generează scopul, iar scopul generează obiectivele de cercetare. Prin urmare, denumirea capitolelor trebuie să conțină elemente din tema formulată și, totodată, să reprezinte o formulare generalizată a denumirii

subcapitolelor. Astfel va fi respectat principiul trecerii de la general la particular, și invers.

- *Echilibrarea planului.* Se recomandă evitarea unui decalaj semnificativ între diferite capitole.

II. METODOLOGIA ELABORĂRII TEZEI DE DOCTORAT

2.1. Documentarea bibliografică și elaborarea sintezei bibliografice

Principalul scop al documentării bibliografice este cunoașterea gradului de elaborare a temei în știința economică, autohtonă și mondială, pentru a pune în evidență contribuția științifică personală.

Totalitatea surselor bibliografice, utilizate în cadrul cercetării, se structurează în trei categorii: primare, secundare și terțiare.

Sursele primare sunt cele în care informațiile au fost publicate pentru prima dată (rapoarte științifice ale ministerelor sau ale unor entități, date statistice, documente guvernamentale etc.). *Sursele secundare* sunt cele care oferă informații din sursele primare (ziare, reviste, manuale, monografii, tratate științifice). *Sursele terțiare* sunt destinate identificării surselor primare și secundare sau familiarizării cu conținutul succint al acestora (indicii bibliografici, sintezele de referate, enciclopediile și dicționarele). Documentarea bibliografică începe cu consultarea surselor terțiare, ulterior se trece la cele secundare și se finalizează cu cele primare.

Pentru ca documentarea bibliografică să se transforme într-un proces eficient de sistematizare a cunoștințelor existente în domeniu, se propune următoarea succesiune a acțiunilor de cercetare:

- identificarea celor mai importante lucrări de referință la tema tezei;
- studierea lucrărilor selectate;
- evaluarea critică a bibliografiei selectate.

Informațiile cele mai recente privind stadiul cunoașterii în domeniul temei tezei pot fi găsite în revistele științifice de specialitate. Cele mai pertinente reviste științifice la nivel mondial, recunoscute de comunitatea economiștilor, sunt prezentate în anexa 2.

Surse importante de documentare sunt și bazele de date, una din ele, accesibilă la ASEM, fiind EBSCO PUBLISHING, care cuprinde 8000 de reviste economice, inclusiv Harvard Business Review, California Management Review, Administrative Science Quarterly, Academy

of Management Journal, Academy of Management Review, Journal of Management Studies, Journal of Marketing Management, Journal of Marketing Research, Journal of International Marketing etc.

Bibliografia selectată din totalitatea surselor fiind foarte variată, devine necesară alegerea surselor celor mai utile pentru investigația efectuată. Ca urmare, de la faza de căutare a surselor bibliografice se trece la cea de analiză critică a surselor selectate.

Conținutul fiecărei surse bibliografice se cere a fi fixat sub forma unei *adnotări bibliografice* care, în câteva fraze, va reflecta esența lui. Adnotarea ajută la formarea unei viziuni generale asupra sursei selectate, regruparea materialului în ordine logică și găsirea rapidă a informației necesare.

Ulterior, se trece la *rezumarea documentară* a celor mai semnificative surse în domeniul temei tezei. Rezumatul reprezintă o versiune condensată, dar exactă a textului studiat. El permite păstrarea ordinii expunerii ideilor, cu reformularea lor prin cuvinte proprii. Excepție fac cuvintele-cheie și formulările cele mai importante, care nu ar fi cazul să fie înlocuite cu sinonime mai puțin semnificative.

Una din calitățile esențiale ale cercetătorului este capacitatea lui de a aprecia calitatea surselor selectate. Valoarea surselor selectate trebuie apreciată în funcție de obiectivele cercetării efectuate și de a răspunde la următoarele întrebări:

- în ce măsură sursa bibliografică corespunde temei tezei?
- pe cât de recentă este ea?
- pe cât de reprezentativă este ea (există referințe la această sursă sau la autor în alte surse bibliografice)?
- sursa bibliografică confirmă sau infirmă propria ipoteză de cercetare?

În calitate de modalitate prin care se poate ajunge la o evaluare critică a surselor bibliografice poate fi utilizat următorul tabel logic (tab.2):

Tabelul 2

Tabelul de examinare critică a sursei bibliografice

Problema cercetată	Analiza logică	Opinia diferitor autori	Opinia personală
	<ul style="list-style-type: none"> • a cauzelor • a soluțiilor • a consecințelor 		

Nu mai puțin important este și aspectul cantitativ al surselor bibliografice analizate. Este, practic, imposibilă analiza tuturor publicațiilor existente la tematica tezei, deoarece, în acest caz, va deveni deficitar timpul destinat elaborării sintezei bibliografice și cercetării propriu-zise.

Totodată, este foarte important ca documentarea bibliografică să cuprindă lucrările de referință din domeniul studiat.

Documentarea bibliografică finalizează cu elaborarea *sintezei bibliografice*, care cuprinde următoarele momente:

- 1) determinarea contribuțiilor teoretice ale celor mai de vază cercetători în domeniu;
- 2) aprecierea părților forte și slabe ale investigațiilor efectuate și identificarea problemelor care urmează a fi cercetate și a ideilor care urmează a fi dezvoltate;
- 3) demarcarea deosebirii dintre cercetările deja efectuate și cele ce urmează a fi efectuate de către doctorand.

În practica mondială de cercetare, sinteza bibliografică se prezintă sub forma primului capitol al tezei de doctorat. Ea permite identificarea problemei de cercetare și lansarea ipotezei de lucru.

2.2. Identificarea problemei de cercetare și lansarea ipotezei de lucru

Identificarea problemei de cercetare prezintă un aspect gnoseologic al procesului de investigație științifică, fiind o „cunoaștere a necunoscutului”. Rolul ei rezidă din afirmația că „o problemă de cercetare bine formulată este pe jumătate soluționată”. Dacă nu există o orientare generală, nici măcar nu se va ști ce se caută. Dacă orientarea este prea îngustă, se vor căuta probleme minore. Dacă tema nu va fi orientată spre rezolvarea unor anumite probleme științifice, teza de doctorat va fi o compilare de date și nu o creație originală ce constituie rezultatul efortului gândirii autorului.

Problema de cercetare apare sub forma unei contradicții între practica economică și teoria economică care o explică. În acest caz, identificarea problemei se efectuează prin examinarea în paralel a stării practicii economice în domeniul cercetat cu starea teoriei care reflectă această practică. Datele obținute se compară în aspectul concordanței necesităților practicii cu posibilitățile teoriei. Cu alte cuvinte, devine important a cunoaște în profunzime problemele practice pentru a le depista pe cele care nu au „acoperire teoretică”. Pentru aceasta, devine necesar ca doctorandul să cunoască bine teoria în domeniul obiectului studiat și metodele care pot fi aplicate în cercetare.

Problema de cercetare mai poate să apară ca o contradicție între două sau mai multe interpretări alternative ale acelorași fenomene ori în cazul lipsei unor metode adecvate de cercetare a proceselor reale.

Pentru soluționarea problemei de cercetare este necesară lansarea ipotezei științifice, care reprezintă un enunț cu caracter de probabilitate despre esența, interconținerea și cauzalitatea unor fenomene sau procese încă necunoscute. Prin urmare, ipoteza nu este o cunoaștere certă, ci o informație verosimilă, a cărei veridicitate se cere a fi demonstrată.

La modul cel mai abstract, tehnologia lansării ipotezei se reduce la următoarele: se determină decalajul dintre comportamentul real al obiectului cercetării și normele de comportament reflectate în teoria existentă și, în această bază, se construiesc presupuziții care completează sau corectează teoria economică. Ulterior, se analizează totalitatea variantelor de ipoteze (câmpul posibilităților ipotetice), se elimină cele imposibile și se fixează cele posibile. Din ele se alege cea mai verosimilă ipoteză – ipoteza de lucru. La etapele ulterioare de cercetare, ea este supusă unei verificări minuțioase în aspect analitic și, dacă este posibil, experimental.

Pentru a avea o validitate solidă, orice ipoteză de lucru trebuie să satisfacă trei cerințe majore:

- 1) să reprezinte o concepție coerentă sub aspect logic;
- 2) să posede o valoare aplicativă;
- 3) să permită verificarea ei.

Lansarea ipotezei este un proces creativ, relativ îndelungat și foarte responsabil. Anume la această etapă se ascunde principalul pericol de a comite erori, care pot, ulterior, reduce la zero eforturile de cercetare depuse pe parcursul a mai mulți ani.

Prin ipoteza de lucru, problema de cercetare obține conținut, studiat ulterior prin aplicarea diverselor metode de cercetare.

2.3. Selectarea caracterului și a metodelor de cercetare

Gândirea științifică „pune întrebări” și „acordă răspunsuri” după anumite reguli metodologice. La mod general, metodologia este definită ca ansamblul metodelor cu ajutorul cărora este efectuată cercetarea științifică. J. Robinson a definit-o ca „ladă cu instrumente cu care operează cercetătorul”, iar I.P. Pavlov a menționat: „cu o metodă reușită, chiar și un cercetător mai puțin talentat poate obține rezultate științifice frumoase, în timp ce, folosind o metodă greșită, niciun savant, oricât de talentat ar fi, nu poate propune nimic valoros științei”.

Pentru a lucra eficient și a selecta metode adecvate de cercetare, doctorandul trebuie să se clarifice, în primul rând, asupra caracterului cercetării: investigația poartă un caracter *intradisciplinar* (în cadrul unui domeniu științific), *pluridisciplinar* (la confluența diverselor domenii științifice) sau *transdisciplinar* (caracterizat prin transferul de metode de la un domeniu la altul).

În al doilea rând, el trebuie să aleagă tipul cercetării: *cercetare preponderent exploratorie* (care presupune determinarea și înțelegerea mai profundă a problemei de cercetare); *cercetare preponderent descriptivă* (caracterizată prin descrierea detaliată și complexă a problemei de cercetare); *cercetare preponderent cauzală* (orientată spre identificarea legăturilor cauzale dintre variabilele economice).

În al treilea rând, se cere selectat modul de organizare a cercetării. *Modalitatea deductivă de verificare a ipotezei de lucru* presupune formularea ipotezei la nivel teoretico-conceptual, prezentarea ei în termeni operaționali, verificarea ipotezei în baza datelor colectate și, în caz de necesitate, corectarea ei sau lansarea unei ipoteze noi. *Modalitatea inductivă de elaborare a ipotezei de lucru* presupune colectarea datelor și analiza lor, lansarea ipotezei de lucru în baza datelor analizate și, în caz de necesitate, colectarea unor date suplimentare în vederea corectării ipotezei sau lansării unei ipoteze noi.

În sfârșit, sunt selectate metode de cercetare din cadrul celor universale, generale și specifice.

Metodele universale reprezintă totalitatea celor mai fundamentale doctrine de cercetare, valide pentru orice știință. Pentru domeniul economic, mai valide sunt doctrinele filozofice pozitivistă, constructivistă, structuralistă și dialectică.

Metodele generale sunt cele aplicate în diferite subdomenii ale domeniului științific dat. Astfel, în subdomeniile științei economice sunt aplicate următoarele metode:

- de cercetare empirică (observația, descrierea, interviul, anchetarea, experimentul, audit, control);
- de cercetare teoretică (abstracția științifică, analogia, comparația, introspecția, inducția, deducția, analiza cauzală, metoda istorică, metoda sistemică, metoda modelării, metoda monografică, metoda scenariilor);
- de prelucrare și sistematizare a datelor (analiza, sinteza, analiza SWOT, analiza situațională, metoda statistică de prelucrare a datelor, analiza factorială, analiza cluster, metoda regresiei și corelației, programarea liniară și nonliniară etc.).

Metodele specifice sunt cele aplicate doar în cadrul unei științe economice: în contabilitate, management, marketing, relații economice internaționale, finanțe, statistică, modelare economico-matematică.

III. STRUCTURAREA ȘI REDACTAREA TEZEI DE DOCTORAT

3.1. Componentele-cheie ale tezei de doctorat model

O teză de doctorat în domeniul științelor economice, în conținutul ei, trebuie să aibă o organizare clară și riguroasă, care să dovedească gândirea științifică a pretendentului la gradul de doctor în științe economice.

În domeniul științelor economice, o teză-model de doctorat are următoarele compartimente generale:

- *Coperta*
- *Pagina de titlu*
- *Foaia privind dreptul de autor*
- *Adnotare (în română, rusă și engleză)*
- *Lista abrevierilor*
- *Cuprinsul tezei*
- *Introducerea*
- *Capitolul I*
- *Capitolul II*
- *Capitolul III*
- *Concluzii generale și recomandări*
- *Bibliografie*
- *Anexe*
- *Declarația privind asumarea răspunderii*
- *CV-ul autorului.*

Referindu-ne mai detaliat la fiecare compartiment, vom stipula următoarele:

Pagina de titlu conține următoarele informații:

- numele instituției de învățământ sau al organizației de cercetare unde a fost realizată teza;
- CZU (codul zecimal universal) - stabilit de Serviciul Clasificare și Catalogare al Republicii Moldova;
- numele și prenumele pretendentului la grad științific (cu spațiul rezervat pentru semnătură);
- titlul tezei de doctorat;
- mențiunea „teză de doctorat” și specialitatea științifică;

- numele, prenumele și titlul științific al coordonatorului tezei (cu spațiul rezervat pentru semnătură);
- anul realizării tezei de doctorat.

Adnotarea constituie rezumatul tezei de doctorat și include informația privind: titlul lucrării, numele autorului, gradul științific solicitat, localitatea, anul perfectării tezei, structura tezei, numărul de publicații la tema tezei, domeniul de studiu, scopul, obiectivele, suportul teoretic, novația științifică, cuvintele-cheie. Adnotarea se prezintă pe o pagină în limbă română, cu traducerea versiunii românești în limbile engleză și rusă. În cazul tezelor elaborate în limba rusă, Adnotarea va fi scrisă în limbile: rusă, română și engleză.

Lista abrevierilor (opțional). În ordinea alfabetică sunt listate toate acronimele folosite în text, împreună cu semnificația inițialelor și traducerea în limba română (dacă este cazul). *De exemplu: SNC - Standardul Național de Contabilitate.*

Cuprinsul va conține introducerea, denumirile capitolelor, subcapitolelor și subpunctelor (dacă este cazul), respectiv bibliografia și anexele, cu indicarea paginii corespunzătoare din text.

Introducerea este o parte foarte importantă a tezei de doctorat, deoarece constituie un rezumat al întregului conținut al lucrării și, astfel, trezește interesul față de lucrarea pusă în discuție. Ea include următoarele compartimente:

Actualitatea și importanța temei de cercetare, care pune în evidență descrierea situației actuale în domeniu și gradul de investigare a problemei la momentul cercetării, identificarea și argumentarea problemei de cercetare. Aici se stabilește, succint, conceptualitatea lucrării și premisa de la care pornește cercetarea, se evidențiază necesitatea unei priviri cât mai pertinente asupra perspectivei realizate de activitatea de cercetare în contextul studiilor deja existente în plan național, european și mondial.

În științele economice, actualitatea are prioritate în comparație cu importanța. De exemplu, o temă poate să fie importantă pentru teoria și practica economică în general, însă depășită de situația actuală din domeniu.

Scopul cercetării este exprimarea explicită a finalității demersului științific care va fi întreprins. În funcție de natura problemei de cercetare, scopul cercetării poate fi diferit. În cazul unei probleme pentru care cunoștințele sunt puține și limitate, poate fi suficientă stabilirea unui scop de natură exploratorie – examinarea și explicarea unor fapte, procese, raporturi. Pentru situații în care nivelul cunoașterii teoretice și practice este mai avansat, scopul poate fi de evaluare sau anticipare a evoluției unor procese și raporturi.

Obiectivele (sarcinile) tezei desemnează rezultatele concrete scontate a fi obținute în urma estimărilor, analizelor, calculelor, evaluărilor, soluționării problemelor teoretice, dat fiind faptul că ele concretizează scopul tezei, fiind o manifestare a particularului în general.

Obiectivele trebuie să fie în concordanță directă cu concluziile și recomandările formulate, atât la sfârșit de capitole, cât și la sfârșit de teză.

Metodologia de investigație cuprinde abordările fundamentale și specifice în baza cărora a fost elaborată teza de doctorat, precum și metodele de cercetare și instrumentarul de investigație utilizate în toate capitolele tezei.

Noutatea științifică vizează soluțiile de pionierat și elementele inovaționale la tema cercetării.

Baza informațională cuprinde sursele legislative, monografice, rapoartele naționale și internaționale, bazele de date cu conținut statistic, financiar, evidențele contabile, rezultatele sondajelor etc.

Semnificația teoretică și valoarea aplicativă a tezei reproduce competența teoretică și relevanța practică a cercetării efectuate, posibilitățile de aplicare în practica economică a recomandărilor formulate, eventualitatea implementării inovațiilor și propunerilor de raționalizare. Cerință obligatorie este aprecierea obiectivă de către doctorand a semnificației și importanței practice a rezultatelor obținute prin propria cercetare.

Drept argument în favoarea valorii aplicative a cercetării ne servesc certificatele de implementare, care se plasează la finele tezei, în compartimentul *anexe*. Certificatul de implementare descrie succint elementul de noutate științifică inedită, modalitatea de aplicare în practică și impactul acestui fapt asupra activității economice. Certificatele se eliberează pe blancheta instituției/întreprinderii unde a avut loc implementarea și sunt semnate de conducătorul/directorul acesteia.

Aprobarea rezultatelor cercetării indică unde și în ce mod au fost expuse public rezultatele cercetării. Acestea sunt: monografiile, articole de sinteză, publicații în reviste științifice de specialitate, articole în volumele analelor universitare, rapoarte și comunicări în cadrul simpoziunelor științifice, brevete etc.

În primul capitol al tezei se prezintă cadrul teoretic al problemei studiate. Această parte a tezei, reprezentată de sinteza bibliografică, realizează o evaluare critică a literaturii de specialitate, relevantă pentru tema cercetată, și a actelor normative ce reglementează domeniul de cercetare. Se prezintă principalele teorii și modele explicative, indicând dezvoltarea și progresul adus de cercetările recente, precum și posibilele lacune sau limite. Trecerea în revistă a literaturii va fi realizată după un criteriu explicit menționat, care poate fi cronologic, tematic sau de altă natură. Se examinează actele normative și legislative pentru a determina natura problemei cercetate și pentru a depista aspectele care, ulterior, vor lua forma recomandărilor către organele administrative. Deci, capitolul unu trebuie să demonstreze capacitatea pretendentului la gradul de doctor de a selecta cele mai relevante surse bibliografice și acte normative, de a le citi și analiza

critic, de a-și formula propriul punct de vedere asupra subiectului studiat și de a lansa ipoteza de lucru.

Capitolul doi conține materialele ce realizează obiectivele teoretice. El este axat, de regulă, pe o investigare a situației în domeniu care prezintă și analizează date statistico-economice cu referință la tema tezei de doctorat, deopotrivă cu interpretarea rezultatelor obținute de candidat. Rezultatele trebuie să decurgă din metodele de cercetare utilizate. Tabelele, figurile și formulele care redau rezultatele cercetării vor fi incluse în această parte a lucrării. Fiecărui rezultat numeric și semnificației sale statistice i se atribuie o semnificație și interpretare economică. Sunt de dorit de asemenea explicații alternative și contextuale, precum și implicațiile rezultatului discutat.

În **capitolul trei** se sugerează estimări ulterioare, soluții de viitor referitoare la problemele evidențiate, se fundamentează programul și politicile de acțiuni corective, se formulează propuneri și recomandări de perspectivă.

În unele cazuri, condiționate de specificul obiectului investigat, de particularitățile metodelor și instrumentelor de cercetare etc., teza poate include mai multe capitole, iar unele capitole – mai multe sau mai puține subcapitole.

Concluziile la fiecare capitol reflectă răspunsuri sau soluții la problemele cercetate în capitolul respectiv.

Compartimentul **Concluzii generale și recomandări** este redactat în relație logică și coerentă cu obiectivele cercetării, într-o formulare limpede, neechivocă. Concluziile vor reflecta răspunsuri sau soluții la problemele de ordin teoretic. Acest capitol va începe cu prezentarea succintă a concluziilor referitoare la rezultatele obținute, evitând detalii și argumentări suplimentare. Este de dorit ca în concluzii să se indice contribuția adusă în domeniu de cercetarea realizată, precum și implicațiile sale practice. În coerență logică cu concluziile enumerate, se propune un set de recomandări cu caracter aplicativ. În final pot fi identificate și sugerate direcții viitoare de cercetare.

Bibliografia se redactează conform standardelor existente în republică.

Anexele conțin materialele care completează ideile din teză și la care se face referințe pe parcursul lucrării. Ele cuprind materialul auxiliar și secundar, dar necesar pentru dezvăluirea și argumentarea ideilor expuse în conținutul de bază al tezei. Acestea, de regulă, cuprind tabele și figuri, prelucrări preliminare (dacă este cazul), alte materiale relevante pentru studiul întreprins. Anexele nu se includ în volumul lucrării. Fiecare Anexă va conține titlul și sursa de unde a fost preluat documentul respectiv.

Declarația privind asumarea răspunderii. Teza de doctorat reflectă integral munca autorului, de aceea pretendentul la gradul științific de doctorat va semna *Declarația privind asumarea răspunderii* și își va asuma răspunderea privind respectarea drepturilor de autor.

CV-ul autorului include aspectele stipulate la acest capitol în *Ghidul CNAA*.

1.2. Redactarea tezei de doctorat și a autoreferatului

Teza se redactează pe computer în format A4, la un rând și jumătate distanță, în Times New Roman, mărimea literelor fiind de 12 puncte. Paginile vor fi numerotate cu cifre arabe, în partea de jos și centrală a fiecărei pagini. Fiecare capitol va începe pe o pagină nouă, dar nu și subcapitolele și subpunctele. Capitolele vor fi numerotate cu numere arabe (1, 2, 3 etc.), la fel și subcapitolele (1.1, 1.2, 1.3 etc.) și subpunctele (1.1.1, 1.1.2, sau 1.2.1, 1.2.2 etc.). Titlul capitolelor, subcapitolelor și subpunctelor vor fi scrise cu bold.

Doctorandul trebuie să evite compilația și plagiatul. Compilația reprezintă o lucrare fără originalitate, compusă din extrase din diferiți autori, iar plagiatul este acțiunea celui care își însușește rezultatele cercetării unui autor fără a face vreo referință. Pentru a fi evitate învinuirile în plagiat, doctorandul face referințe la sursele citate, precum și indică sursa de informare, prin: cifre în text, evidențiate prin paranteze drepte, cu indicarea numărului de ordine al sursei în bibliografie și a paginii, de exemplu: [17, p. 99]. Nu se utilizează particularitățile limbajului colocvial: cuvinte și expresii populare, familiare sau de argou.

Rezultatele originale ale cercetării se prezintă la persoana I plural. Astfel se subliniază apartenența autorului la comunitatea științifică, autorul adresându-se acestei comunități. Recursul „eu” poate fi utilizat în cazul dacă se dorește a sublinia opinia pur subiectivă, cardinal deosebită a autorului, dar și în acest caz mai rațional este a utiliza forma neutră „autorul acestei teze consideră că...”.

Pe lângă teză, pretendentul are obligațiunea de a elabora autoreferatul științific, care este o expunere succintă făcută de autor asupra tezei sale de doctorat. *Ghidul privind perfectarea tezelor de doctorat și autoreferatelor* recomandă ca autoreferatul tezei de doctor să nu depășească 30 de pagini, iar autoreferatul tezei de doctor habilitat – 45 de pagini.

Responsabilitatea lucrării revine în exclusivitate pretendentului la grad științific, atât în ceea ce privește conținutul, cât și forma. El are datoria de a o redacta în conformitate cu cerințele în vigoare. Pretendentul poate utiliza *Ghidul privind perfectarea tezelor de doctorat și autoreferatelor* (www.cnaa.md), în calitate de sursă consultativă.

Nerespectarea recomandărilor atrage după sine penalizări și poate duce chiar la respingerea tezei pentru revenirea la etapa precedentă de expertiză și evaluare a tezei.

IV. PUBLICAREA REZULTATELOR ȘTIINȚIFICE OBTINUTE ÎN CADRUL ELABORĂRII TEZEI DE DOCTORAT

Valorificarea rezultatelor științifice se efectuează prin intermediul publicațiilor. Principala formă de publicare a rezultatelor cercetării științifice este considerat articolul în revista de specialitate. Pentru a corespunde rigorilor referențelor, articolul științific trebuie să corespundă unei structuri determinate:

1. *Introducere*: domeniul la care se referă articolul, argumentarea actualității temei și relevarea problemei principale de cercetare, metodologia utilizată pe parcursul cercetării.

2. *Conținut*: contribuțiile anterioare la cercetarea problemei în cauză, ipoteza de lucru, argumentele aduse în vederea validării ipotezei, metodologia de prelucrare a datelor.

3. *Încheiere*: concluziile care confirmă sau infirmă ipoteza înaintată, caracterul de noutate, formulările finale.

Articolul trebuie să fie precedat de un rezumat – o redare concisă și precisă a conținutului lui, care ar orienta cititorii asupra esenței cercetării efectuate. El nu trebuie să conțină informații sau afirmații care nu figurează în textul articolului sau care nu rezultă din lucrare, dar va califica modul în care s-au tratat diverse aspecte ale subiectului cu ajutorul unor termeni – „succint”, „aprofundat”, „teoretic”.

Un cercetător științific va evita prezentarea acelorași rezultate în mai multe lucrări științifice tipărite, sau, după apariția unei lucrări tipărite, într-o comunicare sau referat. Într-o nouă lucrare științifică, autorul poate reveni la concluziile deja comunicate într-o lucrare tipărită anterior numai dacă le aduce modificări sau completări esențiale (noi argumente teoretice, noi dovezi practice), dacă le extinde sfera de aplicabilitate în alte domenii, dacă le corelează cu alte rezultate sau le integrează în teorii mai complexe. Repetarea este admisă doar în cazul în care lucrarea este tradusă într-o limbă străină.

Deci, trăsătura definitorie a publicației în revistele de specialitate o constituie **originalitatea**, adică comunicarea rezultatelor cercetării proprii, a concluziilor științifice originale ale autorilor. Registrul național al revistelor științifice de profil (economie) cuprinde următoarele publicații:

Categoria B

1. **Intellectus** (www.agepi.md) ISSN 1810-7079, 1857-0496, fondator: Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală, Consiliul Național pentru Acreditare și Atestare;

2. **Economica** (www.ase.md) ISSN-1810-9136 fondator: Academia de Studii Economice a Moldovei;
3. **Economie și Sociologie** (www.iefs.md) ISSN 0236-3070 fondator: Institutul de Economie, Finanțe și Statistică;
4. **Sănătate Publică, Economie și Management în Medicină** ISSN 1729-8687 fondator: Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”; Asociația Economie, Management și Psihologie în Medicină;
5. **Știința agricolă** (www.uasm.md) ISSN 1857-0003 fondator: UASM, Institutul de Tehnică Agricolă „Mecagro”; Institutul de Pedologie și Agrochimie „Nicolae Dimo”; Institutul de Protecție a Plantelor și Agricultură Ecologică a AȘM.

Categorii C

1. **Meridian ingineresc** (www.utm.md/meridian) ISSN 1683-853X fondator: Universitatea Tehnică a Moldovei;
2. **Studia Universitatis** (Seria Științe Exacte și Economice) www.usm.md ISSN 1857-1735 fondator: Universitatea de Stat a Moldovei;
3. **Studii Economice** (www.ulim.md) ISBN 9975-934-52-8 fondator: Universitatea Liberă Internațională din Moldova;
4. **Revista economică** (www.cicre.md) ISSN 1582-6260 fondator: Institutul de Economie, Finanțe și Statistică, Centrul Internațional de cercetare a reformelor economice;
5. **Analele științifice ale Universității Cooperatist-Comerciale din Moldova** (www.uccm.md) ISSN 1857-1239 fondator: Universitatea Cooperatist-Comercială din Moldova;
6. **Drept, Economie și Informatică** (www.ase.md) ISSN 1810-8725 fondator: Academia de Studii Economice, Universitatea din Galați „Dunărea de Jos”;
7. **Fin-Consultant** (www.finconsult.md) ISSN 1857-0216 fondator: Asociația auditorilor și consultanților în management din Republica Moldova;
8. **Akademos. Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă** (www.akademos) ISSN 1857-0461 fondator: Academia de Științe a Moldovei;
9. **Analele Academiei de Studii Economice din Moldova** ISBN 1857-1433 fondator: Academia de Studii Economice a Moldovei.

Conform cerințelor CNAA, la prezentarea tezei de doctor pretendentul trebuie să dispună de cel puțin 5 lucrări științifice publicate la tema tezei, cu un volum de cel puțin 2,0 c.a., inclusiv:

- 2 articole de fond (fiecare de cel puțin 0,33 c.a.) în revistele sus-menționate sau în alte reviste științifice din domeniu, cotate în plan internațional;
- 2 publicații fără coautori;
- 1-2 comunicări la foruri științifice de specialitate, inclusiv 1 internațional.

V. SUSȚINEREA TEZEI DE DOCTORAT: ETAPE ȘI CRITERII DE EVALUARE

Conform prevederilor CNAA, susținerea tezei de doctorat este publică și se realizează în trei etape:

1. în cadrul catedrei de specialitate;
2. la ședința Seminarului Științific de Profil;
3. în cadrul Consiliului Științific Specializat.

Drept motiv pentru declanșarea procesului de susținere a tezei de doctorat și formarea consiliului științific specializat servește cererea pretendentului la grad științific, depusă pe numele conducătorului organizației/instituției abilitate cu dreptul de instituire a unor asemenea consilii la specialitatea solicitată, la care se anexează actele enumerate în Anexa 1 a *Regulamentului cu privire la funcționarea consiliilor științifice specializate și conferirea gradelor științifice și titlurilor științifice și științifico-didactice în Republica Moldova*.

5.1. Evaluarea tezei în cadrul catedrei de specialitate

Parametrii aplicați pentru evaluarea tezei în cadrul ședinței catedrei de specialitate cuprind:

- actualitatea cercetării;
- noutatea științifică;
- importanța teoretică și metodologică a rezultatelor obținute;
- valoarea aplicativă a rezultatelor obținute.

Un asemenea număr de parametri este necesar din trei motive: 1) asigurarea fiabilității evaluării; 2) aprecierea maturității metodologice a doctorandului; 3) sunt numeroase cazurile când argumentarea importanței teoretice a investigației devine dificilă, în timp ce importanța practică poate fi ușor demonstrată prin complexitatea rezultatelor obținute.

Actualitatea cercetării. În cazul evaluării actualității cercetărilor fundamentale, se pornește de la importanța teoretică a temei, gradul ei de elaborare, impactul rezultatelor obținute asupra abordărilor teoretice existente. În cazul evaluării actualității cercetărilor aplicative, este

relevantă necesitatea practică a investigației, efectul economic și social din recomandările propuse și implementările efectuate.

Noutatea științifică. Esența parametrului constă în prezentarea, fără exagerări sau subestimări, a noilor raționamente care au fost obținute și formulate de doctorand. Cercetarea în cazul tezei de doctorat nu finalizează, de obicei, cu descoperiri științifice revoluționare, însă ea poate deschide noi căi de analiză a realității. O deschidere se realizează chiar și atunci când investigația finalizează prin demonstrarea falsității unor enunțuri sau soluții practice, considerate anterior adevăruri ale științei și acțiunii practice. Deci, demonstrarea unei erori științifice este la fel de importantă ca și demonstrarea verosimilității unei noi ipoteze. Ca urmare, noutatea științifică este prezentă în următoarele cazuri:

- 1. formularea unei noi categorii sau a componentelor ei, care permite cunoașterea mai profundă a esenței obiectului cercetat;**
- 2. confirmarea sau infirmarea ipotezelor;**
- 3. retestarea, prin confruntarea cu fapte sau date noi, a ipotezelor verificate anterior;**
- 4. ameliorarea demonstrațiilor existente sau dezvoltarea unor noi demonstrații logico-formale pe căi noi și cu folosirea unor noi instrumente;**
- 5. găsirea de soluții pentru probleme teoretice și practice noi;**
- 6. identificarea de contradicții sau limite ale teoriei sau soluțiilor propuse anterior;**
- 7. elaborarea unor noi modele de dezvoltare economică;**
- 8. aplicarea unor noi metode de cercetare;**
- 9. perfecționarea metodelor de cercetare cunoscute anterior.**

Rezultatele obținute prin cercetare pot îndeplini trei funcții: concretizare, completare și transformare (schimbare radicală). *La nivel de concretizare*, modificările se referă la probleme particulare, enunțuri separate, cu un impact nesemnificativ pentru înțelegerea esenței proceselor și fenomenelor economice. *La nivel de completare*, noile rezultate extind aria cunoscutului, scot în evidență noi aspecte ale problemei de cercetare, noi elemente ale obiectului cercetat. *La nivel de transformare*, sunt propuse noi abordări, necunoscute încă în teoria și practica economică, care se deosebesc cardinal de cele existente la moment.

Semnificația teoretică și metodologică a rezultatelor obținute. Acest criteriu denotă impactul rezultatelor cercetării asupra conceptelor, abordărilor, ideilor teoretice existente și asupra metodelor de cercetare aplicate. El vizează originalitatea ipotezei de cercetare, nivelul de argumentare a raționamentelor, selectarea metodelor de cercetare și importanța concluziilor trasate. Pentru cercetările fundamentale, valoarea teoretico-metodologică este de prim ordin, în timp ce pentru cercetările aplicative doctoranzii pot utiliza sau completa instrumentarul teoretico-metodologic existent. Importanța teoretico-metodologică este:

- foarte înaltă, dacă rezultatele cercetării propun abordări teoretice principial noi sau modifică viziunile teoretice existente, dacă este elaborată o nouă teorie integră sau sunt determinate principiile aplicării ei în practică, dacă sunt propuse noi metode de cercetare, iar concluziile teoretice sunt verificate experimental;
- înaltă, dacă rezultatele cercetării completează, dezvoltă sau introduc noi elemente în conceptele, ideile și abordările existente, dacă este elaborată o teorie și concluziile teoretice sunt confirmate în practica economică;
- medie, dacă rezultatele cercetării concretizează unele enunțuri teoretice, dacă sunt înaintate unele idei, iar concluziile teoretice sunt, parțial, confirmate în practica economică;
- mică (sau lipsește), dacă rezultatele cercetării reproduc cunoștințele teoretice existente, fără careva completări sau precizări, ipoteza științifică nu este formulată sau este propusă fără careva fundamentări.

Valoarea aplicativă a rezultatelor cercetării. Acest criteriu denotă modificările intervenite sau care pot interveni în urma implementării rezultatelor obținute prin cercetare în practica economică. El vizează gradul de soluționare a problemei de cercetare și importanța recomandărilor propuse. Valoarea practică depinde de scara implementării (întreprindere, ramură, economie în ansamblu), gradul de pregătire a rezultatelor pentru implementare (incipient, de bază, final) și de efectul economico-social obținut ca rezultat al implementării. Valoarea aplicativă este:

- foarte înaltă, dacă rezultatele cercetării sunt importante pentru economie în ansamblu, prezintă interes pentru un public foarte larg, implementarea este rațională sub aspect economic, fiind elaborate toate condițiile și materialele normative necesare implementării;
- înaltă, dacă rezultatele cercetării sunt importante pentru economie sau ramură în ansamblu, prezintă interes sporit pentru mulți utilizatori, implementarea este sau se presupune a fi la nivel de ramură sau regiune, fiind economic rațională și fiind elaborat setul de măsuri pentru implementare;
- medie, dacă rezultatele cercetării sunt importante pentru soluționarea unor probleme de ordin particular, prezintă interes pentru unele categorii de utilizatori, scara implementării este la nivel de câteva întreprinderi, implementarea fiind economic rațională;
- mică, dacă rezultatele cercetării sunt importante pentru soluționarea unor probleme particulare de rangul doi, prezintă interes pentru un cerc foarte restrâns de utilizatori, scara implementării presupune o întreprindere, iar implementarea nu este rațională sub aspect economic.

5.2. Evaluarea tezei în cadrul Seminarului Științific de Profil

La ședința Seminarului Științific de Profil, evaluarea finalității tezei se efectuează în baza **Formularului de evaluare a tezei de doctor/doctor habilitat**, care conține următoarele criterii cu punctaj de la 5 (superior) la 2 (inferior):

1. Gradul corespunderii tezei de doctorat specialității solicitate	completamente	în mare parte	parțial	nu corespunde
2. Corespunderea temei tezei de doctorat esenței materialului lucrării	completamente	în mare parte	parțial	nu corespunde
3. Corelarea temei tezei cu direcțiile prioritare de cercetare-dezvoltare ale țării și cu tendințele științei mondiale	totalmente	în temei	parțial	nu corelează
4. Reflectarea esenței conținutului tezei în publicații	completamente	suficient	parțial	sub limita cerințelor
5. Prezentarea materialului în capitole	total echilibrat	suficient de echilibrat	parțial dezechilibrat	total dezechilibrat
6. Metodologia cercetării	relevantă	adecvată scopului	generală, fără aspecte concrete	neadecvată
7. Completitudinea datelor experimentale, observărilor, simulărilor etc.	prezentate suficient de bine	prezentate parțial	prezentate la general, fără aspecte concrete	prezentate insuficient
8. Procesarea și analiza teoretică, implicarea critică, interpretativă a autorului	bună	suficient de bună	la general, fără aspecte concrete	insuficientă
9. Noutatea științifică	expusă bine	expusă suficient de bine	expusă la general, fără aspecte concrete	expusă insuficient
10. Implementarea rezultatelor obținute	relevantă	suficientă	parțială	sub limita cerințelor
11. Expunerea și argumentarea concluziilor	expuse bine	expuse suficient de bine	expuse la general, fără aspecte concrete	expuse insuficient
12. Completitudinea surselor și a referințelor bibliografice	destul de consistentă	suficientă	parțială, lipsesc unele surse /referințe de valoare	insuficientă, lipsa multor surse/ referințe de valoare
13. Corectitudinea stilistică și gramaticală a textului tezei	absolut corect	corect în temei	incorectitudini parțiale	număr mare de incorectitudini
14. Corectitudinea perfectării aspectului grafic al tezei	absolut corect	corect în temei	incorectitudini parțiale	număr mare de incorectitudini
15. Perfectarea generală a tezei	conform cerințelor regulamentare	cu abateri nesubstanțiale de la cerințele regulamentare	cu unele abateri substanțiale de la cerințele regulamentare	cu multe abateri substanțiale de la cerințele regulamentare

Evaluarea tezei de doctorat se efectuează în baza punctajului acumulat:

- 71 ÷ 75 puncte: teza se apreciază ca bună și se recomandă spre promovare în Consiliul Științific Specializat.
- 61 ÷ 70 puncte: teza se apreciază ca bună și se recomandă spre promovare în Consiliul Științific Specializat cu condiția efectuării de către pretendent a modificărilor necesare, care sunt verificate de secretarul științific și președintele SȘP.

- 46 ÷ 60 puncte: teza se apreciază la nivel suficient, necesită modificări substanțiale, după care urmează reexaminarea la ședința repetată a SȘP;
- 31 ÷ 45 puncte: teza este executată la limita de jos a cerințelor, necesită revizuire majoră, după care urmează reexaminarea începând cu catedra;
- 30 puncte: teza este executată sub limita de jos a cerințelor și necesită refacere totală. Teza poate fi prezentată spre reexaminare nu mai devreme decât peste un an, începând cu catedra de profil.

5.3. Regulile expunerii orale a rezultatelor cercetării

Indiferent de etapa susținerii, un rol important îl are discursul doctorandului. Desigur, există puține șanse de a salva o teză de calitate insuficientă sau de a refuza o teză excelentă, însă, în cazul tezelor de nivel mediu sau a dubiilor din partea unor membri ai catedrei, Seminarului Științific de Profil sau Consiliului Științific Specializat, prezentarea orală poate înclina opiniile fie spre decizie pozitivă, fie spre decizie negativă. De unde rezidă importanța unui discurs bine pregătit.

În primul rând, în ziua susținerii tezei este necesar de a fi în forma corespunzătoare: nici prea nervos și speriat, nici prea relaxat sau distanțat.

În al doilea rând, este necesar a pregăti discursul în baza a trei componente succesive: introducere, tratarea subiectului cercetării, concluziile și recomandările rezultate din cercetare.

În al treilea rând, se recomandă ca expunerea să reproducă textul special pregătit. Aceasta în vederea asigurării rigurozității transmiterii rezultatelor cercetării, a eliminării eventualelor improvizații, dăunătoare pentru ținuta științifică a actului de comunicare. Totodată, se recomandă evitarea citirii integrale a textului. Expunerea liberă demonstrează nu numai posedarea excelentă a materialului prezentat, dar permite, de asemenea, menținerea atenției membrilor Consiliului.

În al patrulea rând, cerință obligatorie devine utilizarea prezentărilor în Power Point, deoarece enunțurile doctorandului sunt simultan auzite și vizualizate. Totodată, se recomandă a se abține de la tabele și scheme extrem de complexe: o parte din sală le va vedea prost, altă parte nu le va înțelege. Deseori, mai eficient devine ca în locul tabelelor să fie prezentate figuri care denotă tendința fenomenului sau a procesului cercetat. Concomitent, se recomandă de evitat utilizarea excesivă a materialelor vizuale.

În al cincilea rând, este important controlul mimicii, gesturilor și al limbajului utilizat. Expunerea nu trebuie să fie monotonă - anumite pauze, schimbări de ritm în vorbire, modificarea tonului sunt procedee ce pot face expunerea mai dinamică și mai atractivă.

În sfârșit, este importantă abilitatea pretendentului de a-și apăra pozițiile științifice în mod ferm și argumentat în fața criticilor intervenite din partea membrilor Consiliului, a referenților oficiali sau a altor persoane prezente la susținerea tezei. Este considerată drept o componentă pozitivă recunoașterea părților slabe sau a erorilor evidente comise în teză, explicarea eventualelor aspecte sau cifre care au trezit suspiciune sau neînțelegere, precum și susținerea inteligentă și argumentată a rezultatelor obținute în urma cercetării efectuate.

5.4. Elaborarea dosarului aferent tezei de doctorat

În paralel cu activitatea de pregătire pentru susținerea tezei de doctorat conform etapelor enumerate, se întocmește și dosarul aferent acestei teze, care conține actele ce atestă studiile doctorale ale pretendentului, confirmarea valabilității consiliului științific specializat și a referenților oficiali, alte confirmări cu referire la procesul de susținere a tezei de doctorat. Completarea dosarului se va efectua în concordanță cu cerințele CNAA stipulate în *Regulamentul cu privire la funcționarea consiliilor științifice specializate și conferirea gradelor științifice și titlurilor științifice și științifico-didactice în Republica Moldova*.

Restricțiile și riscurile elaborării tezei de doctorat

1. Pe viitor, vă vedeți într-o activitate de cercetare și/sau instruire?

Da Nu

2. Sunteți gata următorii câțiva ani să-i consacrați în exclusivitate lucrului asupra tezei?

Da Nu

3. Sunteți capabil de a cerceta creativ un careva fenomen sau proces într-o perioadă limitată de timp?

Da Nu

4. Ați elaborat vreo lucrare de câteva zeci de pagini apreciată pozitiv?

Da Nu

5. Sunteți în stare de a aprecia cunoștințele analizate aferente domeniului respectiv și de a depista problemele nesoluționate ?

Da Nu

6. Puteți să vă documentați eficient și să găsiți rapid informația de care aveți nevoie?

Da Nu

7. Aveți capacitatea de a aranja într-un sistem și în mod succesiv ideile?

Da Nu

8. Puteți să vă impuneți o disciplină riguroasă de muncă pe parcursul unui timp relativ îndelungat?

Da Nu

9. Posedați suficientă voință și tenacitate pentru a depăși o serie de dificultăți și obstacole?

Da Nu

10. Sunteți foarte motivat pentru a elabora o teză de doctorat ?

Da Nu

Dacă acumulați de la 8 la 10 răspunsuri *Da*, vă puteți lansa în activitatea de elaborare a tezei de doctorat.

Dacă acumulați 4 sau mai puține răspunsuri *Da*, renunțați imediat la această idee și consacrați-vă altor activități, mai eficiente pentru Dvs.

Dacă acumulați de la 5 la 7 răspunsuri *Da*, riscurile și reușita devin egale, succesul fiind determinat de capacitățile personale, de informațiile care pot fi colectate, de ajutorul acordat de conducătorul științific, de susținerea din partea familiei și, nu în ultimul rând, de respectarea indicațiilor și sfaturilor acordate în acest ghid.

Topul mondial al revistelor de referință în domeniul științelor economice

- American Economic Review (SUA)
 Econometrica (SUA)
 Journal of Economic Literature (SUA)
 Quarterly Journal of Economics (SUA)
 Economic Journal (Marea Britanie)
 European Economic Review (Olanda)
 Review of Economic Studies (Marea Britanie)
 Annales d'Economie et de Statistique (Franța)
 Journal of Economic Perspectives (SUA)
 Journal of Economic Theory (SUA)
 Revue Economique (Franța)
 Economica (Marea Britanie)
 Journal of Political Economy (SUA)
 Revue d'Economie Politique (Franța)
 Economie et Prevision (Franța)
 Economics Letters (Olanda)
 Cambridge Journal of Economics (Marea Britanie)
 Canadian Journal of Economics
 Economie et Statistique (Franța)
 Journal of International Economics (Olanda)
 Journal of Economic Dynamics and Control (Olanda)
 Games and Economic Behavior (SUA)
 Journal of Law, Economics and Organization (SUA)
 Journal of Monetary Economics (Olanda)
 Kyklos (Elveția)
 Journal of Money, Credit and Banking (SUA)
 Economic Policy (Marea Britanie)
 Journal of Mathematical Economics (Olanda)
 Oxford Bulletin of Economics and Statistics (Marea Britanie)
 Journal of the American Statistical Association (SUA)
 Journal of Development Economics (Olanda)
 Journal of Industrial Economics (Marea Britanie)
 Economic Theory (Germania)
 International Journal of Game Theory (Germania)
 Revue française d'Economie (Franța)
 Applied Economics (Marea Britanie)
 Journal of Banking and Finance (Olanda)
 Theory and Decision (Olanda)
 Journal of International Money and Finance (Marea Britanie)
 Journal of Risk and Uncertainty (Olanda)
 Revue d'Economie industrielle (Franța)
 Journal of Finance (SUA)
 Journal of Risk and Insurance (SUA)
 Economie appliquée (Franța)
 American Journal of Agricultural Economics (SUA)
 Journal of Economic History (SUA)
- Recherches Economiques de Louvain (Belgia)
 Review of Economics and Statistics (SUA)
 Journal of Economic Behavior and Organization (Olanda)
 International Economic Review (SUA)
 Rand Journal of Economics (SUA)
 Journal of Public Economics (Olanda)
 Oxford Economic Papers (Marea Britanie)
 Journal of Labor Economics (SUA)
 Scandinavian Journal of Economics (Suedia)
 Journal of Applied Econometrics (Marea Britanie)
 Brookings Papers on Economic Activity (SUA)
- Economic Inquiry (SUA)
 European Journal of Political Economy (Olanda)
 Journal of Macroeconomics (SUA)
 International Monetary Fund Staff Papers (SUA)
 Journal of Urban Economics (SUA)
 Regional Science and Urban Economics (Olanda)
 Journal of Health Economics (Olanda)
 Journal of the Royal Statistical Society (Marea Britanie)
 Revue d'Economie Regionale et Urbaine (Franța)
 Economies et Societes (Franța)
 Southern Economic Journal (SUA)
 Economic History Review (Marea Britanie)
 Journal of Economic Issues (SUA)
 Journal of Financial and Quantitative Analysis (SUA)
 Review of Income and Wealth (SUA)
 Revue Française de Gestion (Franța) (Canada)
 Journal of Econometrics (Olanda)
 Public Choice (Olanda)
 Econometric Theory (Marea Britanie)
 International Journal of Industrial Organization (Olanda)

Bibliografie:

1. Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova. Nr. 259-XV din 15.07.2004.
În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 30.07.2004, nr.125-129 (1479-1483)
2. Legea Republicii Moldova privind dreptul de autor și drepturile conexe. Nr.139 din 02.07.2010. În: *Monitorul oficial al Republicii Moldova*, 01.10.2010, nr.191/193
3. Regulamentul cu privire la funcționarea consiliilor științifice specializate și conferirea gradelor științifice și titlurilor științifice și științifico-didactice în Republica Moldova
(<http://www.cnaa.md/normative-acts/normative-acts-cnaa/normative-acts-cnaa-attestation/regulation/>)
4. Regulament privind publicațiile științifice și științifico-metodice
(http://www.cnaa.md/normative-acts/normative-acts-cnaa/normative-acts-cnaa-attestation/reg_publicatii_stiintific/)
5. Ghid privind perfectarea tezelor de doctorat și autoreferatelor.
(http://www.cnaa.md/files/normative-acts/normative-acts-cnaa/normative-acts-cnaa-attestation/guide_thesis/guide_thesis.pdf)